

POSTANOWIENIE

Dnia 4 marca 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Antoni Górski

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu

Skarbowego [...]

przy uczestnictwie A.W. i "M." Spółki z o.o.

o wpis hipoteki przymusowej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 4 marca 2009 r.,

zażalenia uczestnika postępowania A.W.

na postanowienie Sądu Okręgowego w G.

z dnia 14 stycznia 2008 r., sygn. akt [...],

oddala zażalenie

Uzasadnienie

W toku postępowania wieczystoksięgowego o dokonanie wpisu hipoteki przymusowej na udziale uczestnika A.W. Sąd Rejonowy w G. postanowieniem z dnia 27 lipca 2006 r. oddalił wnioski uczestników A.W. oraz „M.” Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o przywrócenie terminu do złożenia apelacji oraz odrzucił wniesione przez nich apelacje od wpisu. Zażalenie uczestnika postępowania A.W. na postanowienie odrzucające jego apelację od postanowienia Sądu Rejonowego w G. z dnia 10 lutego 2005 r. Sąd Okręgowy w G. oddalił postanowieniem z dnia 25 czerwca 2007 r.

Od postanowienia Sądu drugiej instancji uczestnik ten wywiódł skargę kasacyjną, która odrzucona została postanowieniem z dnia 14 stycznia 2008 r. na podstawie art. 398⁶ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., jako niedopuszczalna. Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 519¹ § 1 k.p.c., skarga kasacyjna przysługuje w sprawach z zakresu prawa osobowego, rzeczowego i spadkowego od wydanego przez sąd drugiej instancji postanowienia co do istoty sprawy oraz postanowienia w przedmiocie odrzucenia wniosku i umorzenia postępowania, kończących postępowanie w sprawie, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Postanowienie zaskarżone przez uczestnika nie należy do żadnej z wymienionych w powyższym przepisie kategorii.

Zdaniem Sądu Okręgowego od omawianego postanowienia przysługuje natomiast zażalenie, przewidziane w art. 394¹ § 2 k.p.c., gdyż jest to postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie i wydane w sprawie, w której przysługuje skarga kasacyjna. Jednak skarga wniesiona przez uczestnika, a sporządzona przez fachowego pełnomocnika, nie może być potraktowana i rozpoznana jako zażalenie przy zastosowaniu art. 130 § 1 zd. 2 k.p.c. Sąd II instancji odwołał się do poglądów Sądu Najwyższego wyrażonych m.in. w postanowieniu z dnia 19 grudnia 2001 r. (IV CZ 197/01, nie publ.), z dnia 24 listopada 2004 r. (V CZ 121/04 nie publ.) oraz z dnia 12 grudnia 2000 r. (V CZ 110/00, OSNC 2001/7-8/105) i uznał, że specyfika środków odwoławczych w postępowaniu kasacyjnym oraz obowiązujący w nim przymus adwokacki wyłączają możliwość nadawania przez sąd składanym pismom innego charakteru

niż określony przez pełnomocnika, nawet wówczas, gdy określenie to jest oczywiście błędne.

W zażaleniu na postanowienie Sądu Okręgowego o odrzuceniu skargi kasacyjnej uczestnik wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi oraz zasądzenie zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego od wnioskodawcy. Zarzucił oparcie zaskarżonego postanowienia na przepisach art. 519¹ § 1 k.p.c. i art. 394¹ § 2 k.p.c. sprzecznych z art. 176 § 1 Konstytucji RP, naruszenie powyższych przepisów kodeksu postępowania cywilnego, a ponadto uchybienie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 130 § 1 zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Wniósł również o wystąpienie przez Sąd Najwyższy do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności z Konstytucją art. 519¹ § 1 k.p.c. i art. 394¹ § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest środkiem prawnym o charakterze nadzwyczajnym, służącym kwestionowaniu prawomocnych orzeczeń, kończących dwuinstancyjne postępowanie przed sądami powszechnymi. Szczególny charakter tego środka, wykraczającego ponad wymagany konstytucyjnie standard dwuinstancyjności, wyraża się m. in. we wprowadzeniu przedmiotowych ograniczeń możliwości jego wnoszenia. Wprowadzenie ustawowych wyłączeń nie uchybia jednak art. 176 ust. 1 Konstytucji, który przewiduje, że postępowanie sądowe jest co najmniej dwuinstancyjne, nie gwarantuje natomiast powszechnego prawa do dalszej kontroli orzeczenia w drodze środków nadzwyczajnych. Z tego względu zawężenie w art. 519¹ k.p.c. dostępności skargi kasacyjnej nie budzi sugerowanych przez skarżącego wątpliwości i nie uzasadnia poddawania tego przepisu kontroli Trybunału Konstytucyjnego (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001/4/53 oraz postanowienie z dnia 11 stycznia 2006 r., III CZ 103/05, nie publ.).

Przewidziany w art. 519¹ k.p.c. katalog wypadków, w których może być złożona skarga kasacyjna został ograniczony dwójako – poprzez wyznaczenie rodzaju spraw, a dodatkowo poprzez wskazanie rodzaju orzeczeń kończących

postępowanie, które w tych sprawach podlegają zaskarżeniu. W rozpatrywanym wypadku postępowanie toczyło się w sprawie z zakresu prawa rzeczowego, w której - zgodnie z regulacją zawartą w art. 519¹ § 1 k.p.c. - skarga kasacyjna przysługuje od wydanego przez sąd drugiej instancji postanowienia co do istoty sprawy oraz od postanowienia w przedmiocie odrzucenia wniosku i umorzenia postępowania. Postanowienie, od którego wniósł skargę kasacyjną uczestnik nie jest żadnym z wymienionych. Jest to postanowienie wydane przez Sąd drugiej instancji w postępowaniu zażaleniowym, po przeprowadzeniu kontroli prawidłowości stanowiska Sądu pierwszej instancji, który odrzucił spóźnioną apelację uczestnika. Nie rozstrzyga zatem istoty sprawy, nie orzeka w przedmiocie odrzucenia wniosku, ani w przedmiocie umorzenia postępowania. Niedopuszczalność złożonej skargi kasacyjnej jest zatem niewątpliwa.

Skarżący w zażaleniu nie przeprowadza żadnego wyводу mającego wesprzeć jego pogląd, że skarga mu służy. Przeciwnie, przytacza szereg orzeczeń potwierdzających przeciwne stanowisko, przyznając, że skarga kasacyjna od tego rodzaju postanowienia przysługiwała przed zmianami wprowadzonymi do procedury cywilnej nowelą z 24 maja 2000 r. (Dz.U. Nr 48, poz. 554), a zatem w stanie prawnym, który nie ma zastosowania w rozpatrywanej sprawie.

W tej sytuacji zarzuty skierowane przeciwko postanowieniu o odrzuceniu skargi kasacyjnej nie mogą odnieść zamierzonego skutku.

Drugi wątek zażalenia podważa prawidłowość stanowiska Sądu Okręgowego o niedopuszczalności potraktowania złożonego przez uczestnika środka odwoławczego jako zażalenia, które przysługiwało, zdaniem tego Sądu, od postanowienia z dnia 25 czerwca 2007 r. (oddalającego zażalenie uczestnika na postanowienie Sądu I instancji o odrzuceniu apelacji). Podzielając pogląd Sądu II instancji, że w wypadku środków procesowych sporządzanych w postępowaniu objętym przymusem adwokacko-radcowskim, nie można – z powołaniem się na art. 130 k.p.c. – przypisywać im odmiennego charakteru, niż nadany przez fachowego autora, zwrócić należy uwagę, iż w rozpatrywanym wypadku nie zachodziła, nawet teoretyczna, możliwość uznania niedopuszczalnej skargi kasacyjnej za przysługujące zażalenie. Wbrew wywodom Sądu Okręgowego, art.

394¹ § 2 *in fine* k.p.c. wyłącza *expressis verbis* możliwość zaskarżenia zażaleniem, skierowanym do Sądu Najwyższego, postanowień sądu drugiej instancji, wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji, którym to kryteriom odpowiada postanowienie zaskarżone przez uczestnika.

Również w tym zakresie wątpliwości skarżącego, dotyczące konstytucyjności powyższego przepisu nie są uzasadnione, a przytaczane argumenty, oparte na treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 marca 2007 r. (SK 3/05, OTK-A 2007/3/32) odnoszą się do zupełnie innego, nie występującego w niniejszej sprawie zagadnienia – zgodności z Konstytucją wyłączenia możliwości złożenia zażalenia na rozstrzygnięcie o kosztach postępowania wydane po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji, które – tym samym – nie może zostać poddane kontroli z zachowaniem reguł dwuinstancyjności. Tymczasem nie podlega dyskusji, że zasadność odrzucenia apelacji uczestnika była przedmiotem badania przez sądy w dwóch instancjach.

Powyższe argumenty uzasadniają oddalenie zażalenia na podstawie art. 397 § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c.